

Posudek oponenta RIGORÓZNÍ PRÁCE

Doc. PhDr. Jarmila Mothejzíková, CSc. ÚAJD FF UK

Mgr. Tomáš GRÁF

Úvod do didaktiky angličtiny Introduction to ELT Methodology

110 stran, anglicky

+ 3 přílohy: /1/ handouty 1-14 pro výukový program v ÚAJD, ZS a LS 2011
/2/ dotazníky pro hodnocení učebnice
/3/ studentské hodnocení semináře – FF UK, LS 2011

ÚAJD FF UK

Praha, leden 2012

Pan Mgr. Tomáš Gráf předkládá k rigoróznímu řízení v souladu s připomínkami, výsledky a závěry obhajoby své práce diplomové /září 2011 ÚAJD FF UK/ program výuky předmětu DIDAKTICKÁ PROPEDEUTIKA, který začal vyučovat na ÚAJD v akademickém roce 2010-2011. Jde o nově zavedený předmět, vyučovaný v LS v závěrečném ročníku bakalářského studia.

Předložená rigorózní práce je co do reflexe praktické výuky výstižná a informativní a přináší dobře propracovaný syllabus obsahu Didaktické propedeutiky.

Celkově je svým obsahem velmi podnětná a přínosná pro komplexnost oboru DAJ na ÚAJD a FF UK, neboť tvoří nutný a kvalitativně dobře zpracovaný základ daného vědního oboru na tomto pracovišti, jenž dále na FF pokračuje v několika formách, a to ve studiu magisterském /ÚAJD/, formou CŽV na katedře psychologie a pedagogiky FF UK s možností studia postgraduálního k získání vědecké hodnosti PhD. v rámci PGS Filologie- Didaktika konkrétního jazyka FF UK.

Primárně psychologicky orientovaná náplň tohoto studijního předmětu dává poprvé na tomto pracovišti studentům v rámci předmětu DAJ hlubší vhled do procesu výuky /teaching/ skrze studentovu sebereflexi učení vlastního /learning/. Tato bazální koncepce předmětu je z mnoha aspektů optimální pro pochopení zákonitostí velmi širokého oboru a je mj. vysoce motivující, neboť student začíná uchopení nového studijního předmětu pozitivní sebereflexí, což mj. rovněž dává základ pro koncepci výuky AJ/CJ, jež se v současnosti ve světové didaktice velmi akcentuje v dílčí didaktické disciplíně *reflective teaching*.

Na poli aplikované lingvistiky jde o koncepčně netradičně pojatou odbornou práci, jež není vystavěna dle klasické metodiky vědeckých prací z didaktiky a aplikované lingvistiky.

Z hlediska praktické výuky propedeutiky DAJ na ÚAJD za velmi podnětný a přínosný považuji u této RP následující aspekty:

- obzvláště oceňuji výchozí psychologický aspekt RP;
- výběr subtémat (jednotlivých kapitol), jež zahrnují základní psycholingvistické pojmy z učení jazyku mateřskému a cizímu a z oblasti osobnosti žáka /kap. 1-7/;
- uvedení základních metod ve VAJ /kap.8/;
- teorie a praxe CJ učebnice /kap. 14/;

- další aktuální didaktické pojmy /kap. 9-13/;
- vlastní způsob prezentace přípravy na seminář, příprava je didakticky velmi dobře zpracovaná a sama o sobě je didakticky exemplární;
- způsob zpracování RP po stránce jazykové (vynikající a kultivovaná angličtina) a;
- rovněž ztvárnění po stránce grafické;
- celkové úsilí autora a jeho úspěšnou snahu vytvořit pro studenty v bakalářském cyklu motivující a pragmatické, v praxi dlouhodobě využitelné, základy vědního oboru tak širokého, někdy až kontroverzního
- a následnou úspěšnou prezentaci ve výuce.

Autor se zde pohybuje ve vědecké oblasti velmi rozsáhlé – multifaktoriální, již didaktika CJ/AJ je, a v odborné literatuře prezentované v rámci několika různých samostatných vědních oborů – nejčastěji lingvistiky, pedagogiky, psychologie a lingvistiky aplikované, informační technologie aj., navíc prezentované v širokém a značně různorodém, mnohdy vzájemně si odporujícím a kontroverzním spektru pohledů na prezentovaná sub témata. Pan Mgr. Gráf se ve spletnosti a vzájemné propojenosti těchto oborů i praktických výukových postupů a pomůcek zorientoval velmi dobře a pro výuku disciplíny na ÚAJD, jejímž cílem je uvedení studenta do problematiky oboru Didaktika anglického jazyka, způsobem adekvátním. Doktorand vyhledal relevantní zdroje a následně relevantní východiska pro prezentaci předmětu, uvádí široký výběr bibliografie, jež ilustruje jeho výborný přehled v literatuře oboru, (převážně však pouze anglosaské provenience).

Vzhledem ke skutečnosti, že tento předložený výukový program byl již mimořádně úspěšně verifikován v konkrétní výukové praxi /Příloha 3/, nebudu v tomto posudku uvádět další pozitivita této práce z hlediska potřeb stávající výuky – naopak právě z hlediska pragmatického, pro další účely výukové, studijní i účely publikační a samostudia studentů se zaměřím na aspekty RP, jež si zasluhují hlubší autorovu pozornost.

Předpokládá se, že rigorózní práce přesáhne požadavky na jednosemestrální výukový syllabus, a proto přes všechny její výše uvedené pozitivní aspekty, nazíráno prizmatem práce rigorózní a požadavky i nároky FF UK i školícího pracoviště a současně pracoviště doktoranda, jímž je lingvistické pracoviště, nelze neuvést tyto její nedostatky:

Lze je zhruba shrnout do 3 okruhů:

1. absence zřetele lingvistického;
2. absence českého přínosu pro světovou lingvistiku i lingvistiku aplikovanou;
3. malá kritičnost k citovaným autorům a jejich tvrzením a s tímto spojený i opomenutí vlastního přínosu k problematice nad rámec výběru témat z uvedené literatury.

Konkrétně potom v progresi práce od 1. po 14. kapitolu jde o následující:

- Nesrovnalosti v datování práce /na titulní stránce je uvedeno datum leden 2012, na následující straně u Prohlášení o samostatném zpracování je datum 14. února 2012/.
- Chybí „klíčová slova“;
- Chybí internetové odkazy;
- Nepřesná paginace /na str. 5, bod 8.1.2/ - je uvedena str. 51 místo str. 56.
- V seznamu běžně používaných zkratk chybí velmi důležité zkratky pro VCJ/VAJ, TESOL, ELF, CTM; jistě by mohly být uvedeny i zkratky z oboru testování AJ. /str.6/;
- Nepřesnosti a nedostatky v závěrečné Bibliografii, kde chybí: *Longman Dictionary of Applied Linguistics* /uvedený v rámečku na str. 9/; bále v Bibliografii chybí základní tituly české didaktiky, a to: Beneš, E.: *Metodika cizích jazyků*, SPN 1970, a Hendrich a kol.: *Didaktika cizích jazyků*, SPN, 1990.
- **Za zcela zásadní nedostatek považuji absenci zmínky o Pražské jazykovědné škole a její definici jazyka – pro vědecké uchopení DA/CJ zásadní - měla být uvedena v Kap. 1 v bodě 1.1, /str. 9/;**

- /str. 18/ – není zmíněna základní aktivita ALM, a to drill, následně ani další, velmi častý, název ALM dle této techniky;
- V celé práci celkově postrádám zohlednění českého přínosu pro DAJ/DCJ, např. v literatuře k Semináři 2, tedy Kap. 2, Learning theories, měl být uveden i klasik české psychologie V. Příhoda a jeho základní práce reflektující jak osvojení L1, tak L2, Ontogeneze lidské psychiky /str.22, případně str.28 u Kap.3/;
- U Kap. 4 není zřejmé, zda Second language ... implikuje i Foreign L /viz. Kap.1, str. 9/;
- Kap. 5 – celkově měly být věkové hranice u jednotlivých věkových kategorií vymezeny exaktně, a to jak u CPH /str. 35/ = 11 let, (kde se kupodivu psychologové vzácně sjednocují), dále v bodech 5.1.1 – 5.1.3 rovněž doporučuji konkrétně uvést věkové hranice. Např. dle V. Příhody; jistě jméno slavného psychologa Jeana Piageta nemá chybět v literatuře k tomuto semináři rovněž /str. 41/;
- K bodu 6.6 obsahově též patří SELF-ESTEEM, v daném případě low... /str.47/;
- Kap. 7 /str. 49-51/ obsahově by bylo velmi vhodné k mozkové lateralizaci uvést i zmínku o celém spektru alternativních metod v čele se sugestopedií, do Literatury na str. 54 pak zařadit i G. Lozanova, jako protagonistu;
- V Kap. 8, body 8.8.1 a 8.1.2, pojednávající až příliš stručně o gram.-překlad. a přímých metodách, jsou velmi nepřesně až chybně formulovány. V 8.1.2 jde o historicky nejstarší metodu učení cizím jazykům, patří sem mj. i John Locke aj. Rovněž tak bod 8.1.5 chybně neuvádí lingvistický základ, jímž je americký strukturalismus; bod 8.1.7 nezmiňuje základní princip sugestopedie, kterým je hudební pozadí a ve výuce akcent na emoce včetně inkorporace umění. Rovněž koncept Post-method pedagogy /8.2/ by měl být pojat kriticky, nikoli pouze jako citace. /str. 56-59/;
- I v této kapitole postrádám zahrnutí českého přínosu pro celosvětovou didaktiku, a to osobnost J.A. Komenského, včetně zahrnutí do Literatury /na str. 61./;**
- **Dtto Kap. 9, Error analysis, opět chybí česká škola, kontrastivní lingvistika, osobnost prof. Duškové, nikoli pouze uvést v Literatuře .** V Bibliografii by neměla chybět její *Gramatika současné angličtiny na pozadí češtiny*;
- 9.4.2 Doporučuji doplnit, že jde o složky jazyka ve smyslu langue. /str.66/;
- **za bod 9.4.2 Doporučuji doplnit složky jazyka ve smyslu parole + překlad;**
- v souvislosti s CEFRem postrádám zmínku o jazykových kompetencích a CLILu – u tohoto základního kutikulárního dokumentu by bylo zapotřebí uvést odkaz na web a zadat studentům za povinnost tyto stránky si projít /str. 73-75/;
- U Kap.12 u autonomního učení doporučuji uvést zkratku LASIG;
- Nesrovnalost v popisu 9. semináře v závěru /str.105/ s uvedenou náplní semináře v kap.9 – chybí zde ŘD, jež v závěrečném popisu doktorand uvádí.
- Závěrečná Kap.14, pojednávající o didakticky prioritním tématu – **učebnice** -, je postavena převážně na vynikajícím prof. Průchovi, nicméně Průchova klasifikace učebnic není pro potřeby VCJ dostačující, postrádá nutné lingvistické uchopení.
Doporučuji proto k obhajobě doplnit tuto kapitolu:
 - o zařazení učebnice do širšího rámce výukových / vyučovacích pomůcek;
 - dále doplnit velmi důležité dělení jazykových učebnic na základní a doplňkové;
 - doplnit o vztah CJ učebnice k jazyku /langue, parole, což povede k rozšíření a přesnějšímu výčtu typu učebnic obzvl. na str. 97 /;
 - dále vztah k pedagogickým normám, a výrazně rozšířit Přílohu 2 o minimálně další 3-5 evaluační formuláře/kritéria a vyhodnotit formulář optimální, jímž se mají/mohou studenti v dané pedagogické situaci řídit. Alespoň jeden z těchto formulářů by měl reflektovat **výchovné požadavky současných českých i evropských kurikulárních dokumentů ve VCJ/VAJ.**

Právě v kapitole 14 se autorovi vynikajících učebnic angličtiny (na bázi kontrastivní) nabízela možnost obohatit svoji rigorózní práci o svůj původní vklad, nezanedbatelný přínos i výzkum.

Závěr

Vzhledem k celkové vysoké obsahové úrovni, jak již bylo několikrát uvedeno výše, a vzhledem k samostatnosti zpracování, relevanci tématu i subtémat a celkově pro výuku oboru DAJ na ÚAJD, ke kvalitě dalších vypracovaných výukových materiálů i vzhledem k požadavkům FF UK na rigorózní práci:

1. doporučuji tuto RP k obhajobě;

2. dále doporučuji, aby tato RP k obhajobě byla rozšířena o připomínky uvedené ke kapitole 14;

3. dále doporučuji, aby tato práce byla po úpravách */ a doplněních dle připomínek oponentů vydána jako skriptum,

čímž bude obor DAJ/DCJ obohacen o zatím chybějící pomůcku pro výuku didaktiky nejen na ÚAJD v pregraduálu - studiu bakalářském i magisterském - ale i v rámci ČZV i v širším rámci uvažovaných inovací v sylabu jiných kateder a ústavů FF UK.

Doporučuji, aby po úspěšné obhajobě P. Mgr. Tomáši Gráfovi byl udělen titul PhDr.

V Praze 2012-08-27

Doc. PhDr. Jarmila Mothejzíková, CSc.
ÚAJD FF U

*/

Kromě připomínek uvedených výše v tomto posudku zůstávají i pro tuto práci rigorózní aktuální připomínky uvedené k DP:
- Akcentovat úzkou spojitost, propojenost a návaznost studovaných oborů, tedy aplikovanou lingvistiku s lingvistikou **širší** zmínkou o **kontrastivní lingvistice** a Pražském funkcionalismu a zde uvést vedle jmen zahraničních lingvistů i jména našich předních anglistů. /Body 1.1 a 1.2./

- /5.1/ vymezit exaktně věkové skupiny žáka a případně uvést něco více o charakteristikách věku studentů z hlediska dispozic pro osvojení/učení CJ.

- V kap. 8 doporučuji uvést i další názvy uvedených metod, mj. v 8.1.2 precizovat Berlitzovu metodu jako jednu z několika variant/podob přímých metod;

- Poněkud rozšířit 12.1 The Learner Autonomy o/v bodě **critical thinking**.

- Dále doporučuji zařadit do propedeutiky **širší** zmínku o roli překladu ve VAJ jako velmi diskutovanému aspektu DAJ.

- Doplnit české ekvivalenty odborných termínů v malém slovníčku.

- Opravit drobné a sporadické překlepy v textu a nepřesnosti v Bibliografii.

Všechny výše uvedené připomínky nechť nikterak nesníží výbornou úroveň a didaktický přínos této DP. Jsem si vědoma, jak je výukový čas omezen, v realitě ještě zkracován dotazy studentů, a že jej nelze rozšířit jinak než samostatným studiem, a právě pro účely publikace jsem veškerá tato doporučení uvedla.